

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 19/2026 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kiellettyjen tuotteiden maahantuonnin sanktioinnista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Saku Nikkasen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 19/2026 vp:

Ryhtyykö hallitus toimiin, jotta Tullille säädetään pikaisella aikataululla seuraamusmaksu kiellettyjen elintarvikkeiden matkustajatuonnista ja millaisella aikataululla hallitus on valmis tuomaan asiaa koskevan lainsäädäntöesityksen eduskuntaan,

miten hallitus varmistaa Tullin valvontakyvyn vahvistamisen, mukaan lukien elintarvikevalvontaan koulutettujen ruokakoirien määrän ja käytön vakiinnuttamisen osaksi Tullin jo-kapäiväistä toimintaa ja

miten hallitus edistää sitä, että lento- ja laivaliikennöitsijät sekä terminaalioperaattorit ryhtyvät näkyvämpään tiedottamiseen kiellettyjen tuotteiden maahantuonnista ja tautiriskeistä matkustamisen yhteydessä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Afrikkalainen sikarutto (African swine fever, ASF) on sikojen, villisikojen ja minisikojen vakava verenvuotokuume-tauti. Tauti aiheuttaa sikapopulaatiossa merkittävää kuolleisuutta. Afrikkalainen sikarutto on luokiteltu EU:ssa eläintautien vakavimpaan luokkaan.

Afrikkalaista sikaruttoa ei ole todettu Suomessa, mutta sitä esiintyy esimerkiksi Baltian maissa ja Venäjällä. Vuoden 2025 aikana tautitilanne Baltian maissa heikentyi ja tautia todettiin myös vil-lisioissa Barcelonan alueella Espanjassa. Taudin leviäminen Suomeen aiheuttaisi merkittävää haittaa eläinten hyvinvoinnille, Suomen sikataloudelle ja sianlihan viennille. Afrikkalaisen sika-ruton ja muiden haitallisten eläintautien leviämistä torjutaan muun muassa tuontikielloin.

Tullin toimivalta

Tullin valvontatehtävä EU:n ulkopuolisen matkustajatuonnin rajoitusten osalta perustuu lakiin eläinten ja eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta (1277/2019) (jäljempänä tuontivalvontalaki), Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2017/625 ja komission delegoituun asetukseen

(EU) 2019/2122. Jos tavara taikka sen tuonti ei täytä tai epäillään, että se ei täytä, tuonnille asetettuja vaatimuksia, toimivaltaisen valvontaviranomaisen on ryhdyttävä valvonta-asetuksessa tai tuontivalvontalaissa säädettyihin toimenpiteisiin.

Tulli valvoo eläinterveysviranomaisten ohella eläinterveyttä koskevien säädösten noudattamista, kun eläimiä tai eläinperäisiä tuotteita siirretään EU:n jäsenvaltioiden välillä. Jos toisesta jäsenvaltiosta toimitettu tuote taikka tuotteen mukana olevat asiakirjat eivät täytä niille eläinterveyttä koskevilla säädöksillä säädettyjä vaatimuksia, Tulli voi määrätä tuotteen säilytettäväksi määräpaikassa tai osoittamassaan muussa paikassa siihen asti, kunnes puutteet on korjattu. Jos puutteita ei ole mahdollista korjata tai niitä ei ole korjattu asetetussa määräajassa, Tulli voi määrätä tuotteen hävitettäväksi. Tulli voi toimijan siihen suostuessa myös määrätä tuotteen palautettavaksi jäsenvaltioon, josta se on tuotu, jos kyseisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen hyväksyy palautuksen. Sisäliikenteessä Tullin valvonta tapahtuu resurssien puitteissa ja muun valvonnan yhteydessä.

Kiellot ja rajoitukset

Lihan ja lihatuotteiden yksityishenkilöiden matkustajatuonti ja lähetyksen vastaanottaminen EU:n ulkopuolisista maista on kielletty.

Tavaroiden vapaa liikkuvuus sisämarkkinoilla mahdollistaa elintarvikkeiden kuljettamisen EU:n jäsenvaltioiden välillä ilman tullivalvontaa. Eläinten ja eläinperäisten tuotteiden siirtoja jäsenvaltioiden välillä voidaan kuitenkin rajoittaa, jos jossakin jäsenvaltiossa esiintyy sellaista vaarallista eläintautia, joka voi levitä niiden välityksellä. Sian- ja villisianlihan ja -lihatuotteiden tuontia on rajoitettu niistä EU-maista, joissa on afrikkalaisen sikaruton vuoksi asetettuja rajoitusalueita. Rajoitukset määräytyvät sen mukaan, miltä rajoitusvyöhykkeeltä (I–III) liha tai lihatuotteet ovat peräisin.

Ruokaviraston mukaan, jos toisesta jäsenvaltiosta tuodun sianlihan tai sianlihavalmisteen alkuperä jää epäselväksi tai asiakirjat ovat puutteelliset, voidaan katsoa, että tuotteen tuonti Suomeen voi aiheuttaa afrikkalaisen sikaruton leviämisen vaaran, ja tuonti voidaan tapauskohtaisesti kieltää tai tuote voidaan määrätä hävitettäväksi tai ottaa haltuun.

Yksityishenkilöt voivat tuoda afrikkalaisen sikaruton rajoitusalueilta vain sellaisia sian- ja villisianlihatuotteita, joiden pakkauksissa on soikea EU-tunnistusmerkki. Rajoitus koskee myös postitse vastaanotettavia tai internetistä tilattavia lähetyksiä. Afrikkalaisen sikaruton rajoitusvyöhykkeiltä (I–III) ei saa tuoda Suomeen lainkaan itse metsästettyä villisikaa tai sen lihaa.

Ruokavirasto suosittaa, ettei sian- tai villisianlihaa tuotaisi tuliaisina tai eväinä lainkaan niistä EU-maista, joissa on todettu afrikkalaista sikaruttoa, koska tautitilanne ja rajoitusalueet voivat

muuttua nopeasti. Lisäksi Ruokavirasto suosittaa, ettei taudin leviämisalueille tehdä metsästysmatkoja lainkaan. Sian- ja villisianlihan ja -lihatuotteiden sisämarkkinasiirtoja yleiseen käyttöön koskevat eläintautilainsäädännössä asetettujen vaatimusten lisäksi elintarvikelainsäädännön vaatimukset. Vastuu vaatimusten selvittämisestä on sillä toimijalla, joka aikoo tuoda lihaa tai lihatuotteita Suomeen. Lihan ja lihatuotteiden alkuperätiedot ja jäljitettävyyys osoitetaan kaupallisilla asiakirjoilla ja pakkausmerkinnöillä. Lihan ja lihatuotteiden pakkauksissa on oltava aina myös soikea EU:n terveystai tunnustusmerkki. Joissakin tapauksissa sisämarkkinasiirtoon tarvitaan eläinterveystodistus.

Viestintä kielloista ja rajoituksista

Sataman tai lentoaseman pitäjän sekä ulkomaanmatkoja myyvän matkanjärjestäjän velvollisuudesta jakaa asiakkailleen tietoa eläinten tai tuotteiden maan rajat ylittäviä siirtoja koskevista kielloista säädetään eläintautilain (76/2021) 46 §:ssä. Tällaisia kieltoja voi liittyä esim. juuri afrikkalaisen sikaruton (ASF) rajoitusalueilta saatavalle sianlihalle ja sianlihatuotteille, ellei niitä ole käsitelty, pakattu ja merkitty lainsäädännön vaatimalla tavalla.

Ruokavirasto vastaa jaettavan tiedon sisällön tuottamisesta ja ohjaa toimijoita. Käytännössä Ruokaviraston sivuilta löytyy kattavasti ohjeita eri toimijoille. Ne sisältävät myös suosituksia. <https://www.ruokavirasto.fi/teemat/afrikkalainen-sikarutto-asf/>

Eläintautilaissa säädetään myös pakkokeinoista. 90 §:n perusteella toimivaltainen viranomainen (Ruokavirasto) voi määrätä sen, joka rikkoo eläinterveyttä koskevaa säädöstä tai ei noudata mainitun säädöksen nojalla tehtyä hallintopäätöstä, välittömästi tai asiaan laatuun nähden riittävässä määräajassa täyttämään velvollisuutensa.

Maahantulopaikoissa on esillä komission delegoidun asetuksen (EU) 2019/2122 mukaiset julisteet kielletyistä tuliaisista. Lisäksi Tulli viestii tuliaisista koskevista rajoituksista tullitoimipaikoilla. Helsinki-Vantaan lentoaseman näytöillä esitetään Tullin kuvallista viestintää tuliaisista. Vuonna 2025 näytöille lisättiin erityisesti afrikkalaisen sikaruton leviämisen vuoksi säädettyjä rajoituksia koskeva video. Helsingin satamissa, joihin saapuu laivoja Baltian maista tai Keski-Euroopasta, on afrikkalaisesta sikarutosta kertovia rullajulisteita. Itärajan toimipaikoissa on tuliaisrajoituksista kertovia infokylttejä ja tiedotteita. Tulli tiedottaa asiakkaita kielloista ja rajoituksista myös verkkosivuillaan, mediatiedotteissaan ja sosiaalisen median kanavissaan.

Tulli on pitänyt aihetta esillä myös erilaisissa tapahtumissa. Vuonna 2024 afrikkalaisen sikaruton torjunta oli Tullin Matkamessujen osaston pääteema. Aihetta pidettiin messuosastolla esillä myös vuonna 2025, jolloin siellä saattoi esimerkiksi vastata matkustajatuonnin rajoituksia käsittelevään tietovisaan.

Tullin koiratoiminta

Tullilla on jo useiden vuosien ajan ollut palveluksessaan eri koulutuslinjoihin koulutettuja koiria ja koiranohjaajia keskimäärin 45 kpl. Tulli kouluttaa koiria etsimään huumausaineita, savukkeita, aseita, patruunoita, käteistä rahaa ja elintarvikkeita. Elintarvikkeita etsiviä koiria on tällä hetkellä Tullilla käytössään kaksi kappaletta. Koirien käyttö tehostaa tullivalvonnan suorittamista merkittävästi erityisesti suurilla ja vilkkailla rajanylityspaikoilla, kuten satamissa ja lentoasemilla.

Yhden koirakon (koira+ohjaaja) arvioitu kustannus on noin 80 000 € vuodessa. Nykyisen rahoituskehyksen puitteissa Tulli ei ole ottamassa käyttöön nykyistä määrää useampaa elintarvikkeiden etsintään koulutettua koiraa. Nykyinen jaottelu eri koulutuslinjoihin koulutettuihin koirakoihin tukee Tullin näkemyksen mukaan tullivalvonnan toteuttamista ja siten yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden parantamista tehokkaasti ja kattavasti, sekä vastaa asetettuihin tavoitteisiin hyvin.

Tullilla on kuitenkin operatiivinen valmius hankkia, kouluttaa ja ylläpitää nykyistä suurempaa määrää elintarvikkeiden etsintään koulutettuja koiria ja koiranohjaajia, jos esim. ASF-torjuntaa on tarve tehostaa ja osoittaa sitä varten määräraha.

Seuraamukset

Tulli voi määrätä tuontivalvontalain 15 §:n mukaisen tuontivalvonnan seuraamusmaksun EU:n ulkopuolelta saapuvalle matkustajalle, jolla on mukanaan kiellettyjä eläinperäisiä elintarvikkeita. EU:n sisäliikenteessä Tulli voi määrätä yksityishenkilölle tai toimijalle eläintautilain 94 a §:n 1 momentin mukaisen eläintautivalvonnan seuraamusmaksun, jos tämä esimerkiksi siirtää maahan tuotteita, jotka eivät täytä eläinterveys säännösten IV osassa säädettyjä tuotteiden siirtokelpoisuutta koskevia vaatimuksia. Seuraamusmaksun suuruus on 300–5 000 euroa.

Tullissa ei toistaiseksi ole määrätty tuontivalvontalain tai eläintautilain mukaisia seuraamusmaksuja, vaan Tulli on pyrkinyt ohjeistamaan ja neuvomaan asiakkaita sanktioimisen sijaan. Tulli kuitenkin valmistelee seuraamusmaksun käyttöönottoa ja siihen liittyvää ohjeistusta.

Tapauskohtaisesti säännösten vastaisesta tuonnista voidaan rangaista rikosoikeudellisesti säännöstely- tai salakuljetusrikoksena. Eläintautilain 95 §:n mukaiseen eläintautirikkomukseen voi syyllistyä, jos esimerkiksi laiminlyö eläintautilain 93 §:n nojalla annettujen toimenpiteiden suorittamisen. Eläintautirikkomuksesta tuomitaan sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Tulli on viime vuosina antanut joitakin sakkovaatimuksia.

Helsingissä 3.3.2026

Valtiovarainministeri Riikka Purra